

ENERJİ YATIRIMLARINDA DOĞRU VE TAZE BİLGİ İLE KARAR VERME

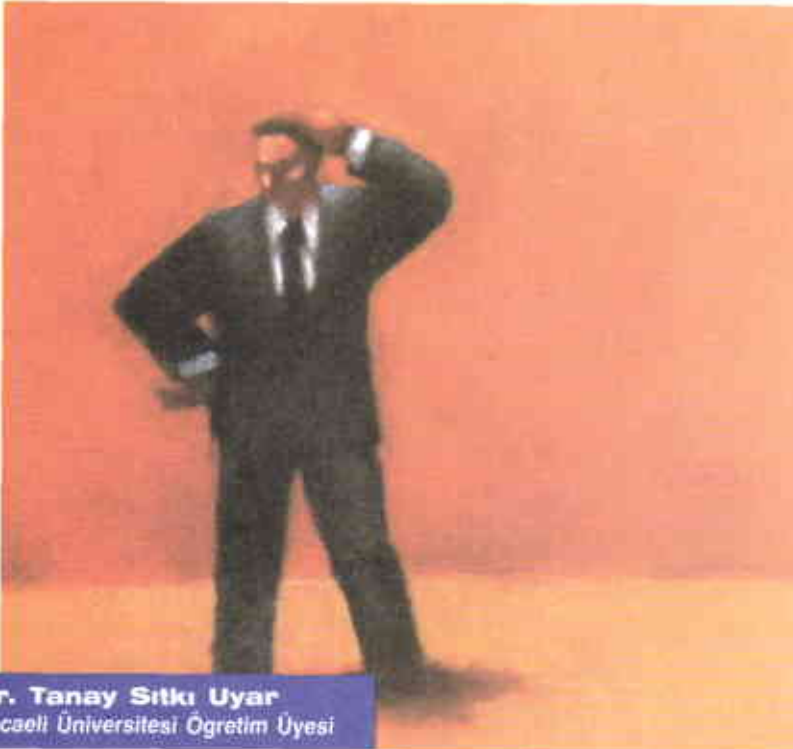
Ülkemiz enerji sektörünün geleceğini belirleyecek önemli kararlar alınmak üzere, Ancak alınacak kararların ülkemiz enerji ve ekonomi sistemlerine getireceği maliyetler henüz kamuoyunda yeterince tartışılmadı.

Basın mensupları pek çok konuda gösterdikleri titizliği enerji sektörüne ilişkin konularda sürdürmedi. Bazı köşe yazarları enerji sektörüne ilişkin alınmış kararların uygulanmasındaki hata ve eksikler nedeniyle, ülkemizin 2001 yılında karanlıkta kalacağını belirtiyor ve planlananların hemen gerçekleştirilmesini talep ediyorlar. 1976 yılından beri Türkiye enerji sektörünü izleyen bir enerji planlamacısı olarak Türkiye'de enerji sektöründe karar verme süreçlerinde bilginin yönetimi konusunda bir sorun olduğu kanısındayım. Ülkemiz enerji sisteminin geleceği, geleceğin teknolojileri yerine, geçmişin teknolojileri ile planlanmaktadır. Geçmişin teknolojileri (fosil ve nükleer santraller) tüm dünyada yerini enerji verimliliği ve doğal çevrede enerji üretimi teknolojilerine (rüzgar, güneş pilleri, jeotermal ve biyokütle enerji santralleri) terketmektedir.

Rio, Kyoto ve Buenos Aires'de yapılan Birleşmiş Milletler Toplan-

malarında küresel iklim değişikliğine yol açan kömür, doğal gaz ve petrol dahil tüm fosil yakıtların kullanımına küresel kısıtlar getirilmekte ve kullanıcıların vergilendirilmesi için, karbon vergileri benzeri önlemler geliştirilmektedir. Küresel yükümlülükleri gereği karbondioksit emisyonlarını azaltmak zorunda olan zengin ülkeler, emisyon ticareti yoluyla bu yükümlülüklerini diğer ülke topraklarında daha az maliyetle gerçekleştirmeyi planlamaktadırlar. Fosil yakıt kullanımına getirilen bu küresel kısıtların farkında olmayan ülkemiz, diğer ülkelerle uzun vadeli doğal gaz ve petrol anlaşmaları yapmaktadır.

Tesis edilen her fosil yakıtlı santral İklim Değişikliği Çerçeve Anlaşması gereği ülkemizden temizlememiz gereken karbondioksit, metan gibi sera gazı emisyon kaynaklarını ve bunların temizlenme maliyetini giderek artırmaktadır. Ülkemizde üretilen ve/veya satılan zengin ülkelerde terkedilmiş veya üretimine izin verilmeyen eski teknolojiye dayanan her otomobil atmosfere yılda 6 ton karbondioksit vermektedir. Çimento fabrikaları ve demir çelik tesisleri ülkemizde kurulmakta, temiz ürün bu tesisleri kendi ülkesinde kurdurmayan ülkelere gitmekte ve bu fabrikaların neden olduğu toplumsal maliyet ise ülkemiz insanı ve doğasınıca ödenmektedir. 1980 yılından başlayarak ABD dahil pek çok ülkede ekonomik bulunmayıp yenileri sipariş edilmeyen, mevcutları ekonomik bulunmadığı için kapatılan ve sökülmesi ABD' deki Maine Yankee santralında olduğu gibi farklı hesaplamalara göre 500 milyon-2 milyar dolar arasında bir ek maliyet gerektiren nükleer santralleri ülkemizde kurma çabalarını enerji sektöründe karar verme, doğal çevrede enerji üretimi ve rüzgar santralleri ile elektrik üretimi konu-

Dr. Tanay Sıtkı Uyar
Kocaeli Üniversitesi Öğretim Üyesi

sunda uzmanlaşmış bir öğretim üyesi olarak anlayışla karşılamam mümkün değildir. Almanya Hükümeti nükleer santrallerini kapatma kararı almıştır. Mevcut nükleer santrallerin kapatılmasının ancak yirmi yılda mümkün olabileceğini açıklamıştır. Almanya parasal imkanları ve teknolojik birikimine rağmen bu pislikten ancak yirmi yılda kurtulabileceğini açıklamıştır. Bu açıklama bizim ülkemizde Almanya'nın nükleer santralleri yirmi yıl daha kullanma kararı aldığı olarak yorumlanmıştır. Almanya'nın yirmi yılda temizleyebildiği bir pisliğe bizim hiç bir şekilde bulaşmamamız gerektiği kanısındayım.

Bugün yapmamız gereken sanayicilerimizi geçmişin çöp teknolojileri yerine geleceğin teknolojilerine yatırım yapmaları konusunda teşvik etmektir. Ulaşım, sanayi, tarım ve konutlarda barınma gibi tüm insan etkinliklerini 4 ila 10 misli daha az enerji tüketerek gerçekleştiren teknolojiler geliştirilmiş ve zengin ülkelerde kullanılmaktadır. Geleceğin teknolojilerine yapılacak yatırımlar geçmişin sorunlarını ülkemize taşımamanın tek yoludur. Verimli ampulleri üreten bir tesisi kurmak için harcanan 7.5 milyon dolar ile 4.5 milyar dolarlık bir kömüre dayalı enerji santralının üreteceği kadar enerji tasarrufu

yapılmaktadır. Ülkemiz öncelikle rüzgar enerjisi olmak üzere doğal çevrede enerji üretim tesislerini besleyecek doğal kaynaklara tüm dünya ülkelerinden daha fazla sahiptir. Sadece ülkemiz rüzgar enerjisi teknik potansiyeli bile ülkemizde tüketilen toplam elektrik enerjisinin iki mislinden fazlasını üretebilecek düzeydedir. Amerikan Hükümeti, Clinton imzasıyla 1 milyon çatının güneş pilleri ile donatılmasını kararlaştırmıştır. Almanya hükümeti çıkardığı rüzgardan üretilen elektriği satın alma yasası ile 8000 adet (3000 MW) rüzgar türbini kurulmasına neden olmuştur. Kısacası ülkemiz enerji sisteminin

geleceği planlanırken doğru ve taze bilgilere erişilmesi, planlamanın sistemli yapılması, ülkemiz uzmanlarının katılımının sağlanması yanısıra yerel, ulusal ve küresel bilgi, gelişme ve anlaşmaların farkında olunması önem kazanmaktadır. Kendi ulusal ve uzun vadeli değerlendirmelerini yapmayan ülkeler enerji sektörü yatırımlarına ilişkin uzun vadeli stratejik planlama yapan ve bunun sorumlulukla ilgisi olmadığını bilen zengin ülkelerin telkinlerine açık hale gelmektedir. Ve yapılan telkinler de kesinlikle telkini yapan ülke ya da kuruluşların çöp teknolojilerini pazarlama çabalarının ürünüdür.

Enerji sektörüne ilişkin gelecek nesilleri etkileyecek kararların alınmakta olduğu bu günlerde kendi meslek alanımdaki doğru ve taze bilgileri sizlerle paylaşmak istedim. ◀

